

ประกาศสภาการพยาบาล

เรื่อง มาตรฐานบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์
โรงพยาบาลระดับมหาวิทยาลัย

เพื่ออนุวัติตามความในมาตรา ๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ให้สภาการพยาบาลส่งเสริมการศึกษา การบริการ การวิจัย และความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ สภาการพยาบาลโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสภาการพยาบาล จึงออกประกาศมาตรฐานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โรงพยาบาลระดับมหาวิทยาลัยไว้ ดังต่อไปนี้

หมวดที่ ๑ มาตรฐานการบริหารองค์กรการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Standard of Nursing and Midwifery Service Organization) ประกอบด้วย ๔ มาตรฐาน

มาตรฐานที่ ๑ การจัดองค์กรและการบริหารองค์กรการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๑.๑ ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรการพยาบาลฯ เป็นพยาบาลวิชาชีพ และเป็นกรรมการบริหารของโรงพยาบาล มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่สภาการพยาบาลกำหนด และรายงานตรงต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาล หรือ คณบดี

๑.๒ การจัดบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ดำเนินการโดยองค์กรการพยาบาลฯ ที่มีโครงสร้าง ขอบเขตงาน และบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบชัดเจนตามลักษณะของวิชาชีพ

๑.๓ องค์กรการพยาบาลฯ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางการจัดบริการและการปฏิบัติของทุกหน่วยงานบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๑.๓.๑ กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย เป้าหมายขององค์กรการพยาบาลฯ ให้สอดคล้องกับสถาบัน และคุณค่าหลักขององค์กรวิชาชีพ

๑.๓.๒ กำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบทางการบริหารของผู้บริหารการพยาบาลทุกระดับเป็นลายลักษณ์อักษร

๑.๓.๓ กำหนดนโยบาย เป้าหมายและแผนงานที่ส่งเสริมคุณภาพบริการพยาบาล และการส่งเสริมเอกสิทธิ์ในการปฏิบัติการพยาบาลที่ชัดเจน

๑.๔ มีระบบและกลไกการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการพยาบาลและการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

๑.๔.๑ ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรการพยาบาลฯ มีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย ตัดสินใจ และวางแผนเกี่ยวกับการสนับสนุนและการพัฒนาคุณภาพของหน่วยงาน / โรงพยาบาล ร่วมกับคณะกรรมการบริหารหน่วยงาน / โรงพยาบาล

๑.๔.๒ ผู้บริหารการพยาบาลทุกระดับ สนับสนุนให้บุคลากรทางการพยาบาลในระดับต่างๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรการพยาบาลฯ

๑.๔.๓ ผู้บริหารการพยาบาลทุกระดับ สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพ ได้รับการเตรียมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาพยาบาล

๑.๕ มีการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารทั้งด้านทรัพยากรบุคคลและด้านการบริการ และต้องมีข้อมูลขั้นต่ำที่มีแนวทางของการรวบรวมข้อมูล ตามที่สภาการพยาบาลกำหนด

มาตรฐานที่ ๒ การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล

๒.๑ มีระบบและกลไกการสรรหา และคัดเลือกบุคลากรทางการพยาบาลให้เหมาะสมกับงาน

๒.๑.๑ มีการกำหนดคุณสมบัติ สมรรถนะ เกณฑ์การสรรหา และคัดเลือกบุคลากรทางการพยาบาล

๒.๑.๒ มีการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรทางการพยาบาลให้เหมาะสมกับงาน ด้วยความโปร่งใส

๒.๒ บุคลากรทางการพยาบาลทุกระดับมีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่เหมาะสม

๒.๒.๑ พยาบาลทุกคนต้องมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ยังไม่หมดอายุ

๒.๒.๒ ผู้บริหารการพยาบาลทุกระดับ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการพยาบาลหรือเทียบเท่า หรือสูงกว่า

๒.๒.๓ ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรการพยาบาลฯ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางการพยาบาลหรือสาขา/ วิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือสูงกว่า

๒.๒.๔ มีการกำหนดบทบาท หน้าที่และขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติการการพยาบาล และการผดุงครรภ์ทุกระดับ ตามลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายชัดเจน

๒.๓ มีการจัดอัตรากำลังเหมาะสมกับความต้องการบริการพยาบาล ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และเป็นไปตามเกณฑ์อัตรากำลังขั้นต่ำในหน่วยบริการโรงพยาบาลระดับมหาวิทยาลัย

๒.๔ มีการกำหนดนโยบายให้มีผู้ปฏิบัติการทางคลินิก ประเภทพยาบาลปฏิบัติการขั้นสูงในสาขาหลักที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ป่วยสำคัญ

๒.๕ มีการจัดการ เตรียมการ ควบคุม กำกับและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการบริหารที่มีคุณภาพ

๒.๖ มีระบบและกลไกการพัฒนาความรู้ ทักษะให้กับบุคลากรทางการพยาบาล เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลที่ทันสมัย

๒.๗ มีระบบและกลไกเพื่อการรักษาบุคลากรทางการพยาบาลไว้ในหน่วยงาน

มาตรฐานที่ ๓ การจัดระบบงาน และกระบวนการให้บริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๓.๑ การจัดระบบบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ มุ่งเน้นการให้บริการแบบองค์รวม

๓.๒ การจัดระบบบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ เป็นไปตามมาตรฐานบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ของสภาการพยาบาล

๓.๓ มีการประสานความร่วมมือในลักษณะสหสาขาวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วย / ผู้ใช้บริการ
๓.๔ มีระบบพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย / ผู้ใช้บริการอย่างชัดเจน
๓.๕ มีพยาบาลวิชาชีพเป็นหัวหน้าทีมการพยาบาลในการให้บริการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตลอดระยะเวลาที่ให้บริการ

๓.๖ มีการกำหนดนโยบาย และแนวทางการใช้กระบวนการพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๓.๗ มีระบบและกลไก กำกับ ดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางการพยาบาล ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ที่ได้มาตรฐาน ดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และได้รับการพิทักษ์สิทธิและผดุงความเป็นธรรมในการประกอบวิชาชีพ

๓.๘ มีการจัดระบบสารสนเทศ และใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการพยาบาล ในการบริหารจัดการ การดูแล ช่วยเหลือผู้ใช้บริการ การวิจัยและการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๓.๙ มีการจัดทำรายงานประจำปีขององค์กรการพยาบาลฯ ที่ครอบคลุมภารกิจและกิจกรรมตามแผน ที่แสดงถึงคุณภาพของการปฏิบัติงาน

มาตรฐานที่ ๔ ระบบการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๔.๑ มีนโยบาย แผนงานการจัดการ และการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๔.๒ มีระบบการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน

๔.๓ มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๔.๔ มีการจัดการความรู้และพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

หมวดที่ ๒ มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Nursing and Midwifery Practice Standard) ประกอบด้วย ๕ มาตรฐาน

มาตรฐานที่ ๑ การใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๑.๑ มีการใช้กระบวนการพยาบาล และมีการบันทึกรายงานการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยทุกราย โดยพยาบาลวิชาชีพ

๑.๒ หอผู้ป่วย/ หน่วยงาน มีการพัฒนาและใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกที่ทันสมัย

๑.๓ มีการนำแผนการพยาบาลไปปฏิบัติตามขอบเขตของการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์

๑.๔ ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับแผนและกิจกรรมการพยาบาล โดยมี การประสานความร่วมมือในทีมการพยาบาลและจากสหสาขาวิชาชีพ

มาตรฐานที่ ๒ การรักษาสิทธิผู้ป่วย จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

๒.๑ มีแนวทางปฏิบัติการพยาบาล เพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วยตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย

๒.๒ มีการปฏิบัติการพยาบาล โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๒.๓ มีการปกป้องและพิทักษ์สิทธิเกี่ยวกับสุขภาพและการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย/ ผู้ใช้บริการ

- ๒.๔ มีการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้ป่วย/ ผู้ใช้บริการ
- ๒.๕ มีการรักษาความลับของผู้ป่วยอย่างเคร่งครัด
- มาตรฐานที่ ๓ การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์
- ๓.๑ การปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ใช้ศาสตร์ทางการพยาบาล ศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม
- ๓.๒ มีการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์โดยยึดผู้ให้บริการเป็นศูนย์กลาง
- ๓.๓ มีการสร้างความรู้/ ทักษะและบูรณาการความรู้จากงานวิจัยมาใช้เป็นแนวปฏิบัติในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์อย่างต่อเนื่อง
- ๓.๔ มีระบบการตรวจสอบและประเมินกระบวนการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์
- มาตรฐานที่ ๔ การจัดการ การดูแลต่อเนื่อง
- ๔.๑ มีแผนปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้ผู้ให้บริการได้รับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะแรกเริ่มจนถึงการจำหน่าย รวมถึงการติดตามต่อเนื่อง โดยสอดคล้องกับภาวะสุขภาพของผู้ใช้บริการ
- ๔.๒ มีการวางแผนร่วมกับผู้ให้บริการ ทีมพยาบาลและทีมสหวิชาชีพเพื่อให้ผู้ให้บริการได้รับการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง
- ๔.๓ มีการใช้บันทึกรายงานการพยาบาล เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่ดีระหว่างทีมงาน ผู้ให้บริการและติดตามความต่อเนื่องในการดูแลรักษา
- ๔.๔ มีแผน / กิจกรรม สนับสนุนการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วย ทั้งรายบุคคล หรือรายกลุ่ม
- ๔.๕ มีแผนการจำหน่ายผู้ป่วย
- ๔.๖ มีแผนติดตามผู้ป่วยหลังจำหน่าย / ส่งต่อ ในกรณีประเมินได้ว่ามีความต้องการติดตามจากบุคลากรพยาบาล/ หรือทีมสุขภาพ
- มาตรฐานที่ ๕ การบันทึกและการรายงาน
- ๕.๑ การบันทึกและรายงานทางการพยาบาล มีความครอบคลุมการรักษาพยาบาลในทุกระยะอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงการจำหน่าย โดยสรุปรายงานด้านการพยาบาลในผู้ป่วยทุกราย
- ๕.๒ การบันทึกมีความชัดเจนในกระบวนการพยาบาลทุกขั้นตอน
- ๕.๓ มีการใช้แบบฟอร์มการบันทึกที่มีมาตรฐานและมีการพัฒนาแบบบันทึกให้สามารถบันทึกได้อย่างครบถ้วน และแปลผลการบันทึกได้อย่างแม่นยำ
- ๕.๔ ผลการบันทึกสามารถสะท้อนคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้
- ๕.๕ มีระบบการตรวจสอบคุณภาพและความสมบูรณ์ของบันทึกทางการพยาบาลเพื่อการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ
- หมวดที่ ๓ มาตรฐานผลลัพธ์การบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Nursing and Midwifery Outcome Standard) ประกอบด้วย ๕ มาตรฐาน
- มาตรฐานที่ ๑ องค์การพยาบาลแสดงให้เห็นระดับปัจจุบันและแนวโน้มของตัวชี้วัดสำคัญด้านการมุ่งเน้นผู้ป่วยและผู้รับงานอื่นเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความไม่พึงพอใจและการสร้างสัมพันธ์กับผู้รับผลงาน

มาตรฐานที่ ๒ องค์การพยาบาลแสดงให้เห็นระดับปัจจุบันและแนวโน้มของตัวชี้วัดสำคัญด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยจากการให้บริการการพยาบาล เช่น การให้ยา การสัณตทกลั้ม การเกิดผลกดทับ การระบุตัวผู้ป่วย ฯลฯ

มาตรฐานที่ ๓ องค์การพยาบาลแสดงให้เห็นระดับปัจจุบันและแนวโน้มของตัวชี้วัดสำคัญด้านทรัพยากรบุคคลเกี่ยวกับการเรียนรู้และการพัฒนาของบุคลากร ความผาสุก ความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจของบุคลากร

มาตรฐานที่ ๔ องค์การพยาบาลแสดงให้เห็นระดับปัจจุบันและแนวโน้มของตัวชี้วัดสำคัญเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกระบวนการสำคัญ ครอบคลุม Productivity รอบเวลา ประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ ๕ องค์การพยาบาลแสดงให้เห็นระดับปัจจุบันและแนวโน้มของตัวชี้วัดสำคัญด้านการสร้างเสริมสุขภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ผลลัพธ์สุขภาพของบุคลากรและกลุ่มผู้รับบริการที่สำคัญ

ทั้งนี้ องค์การพยาบาลต้องดำเนินการให้มีอัตราค่าจ้างพยาบาล ให้เป็นไปตามเกณฑ์อัตราค่าจ้างพยาบาลขั้นต่ำสำหรับหน่วยบริการโรงพยาบาลระดับมหาวิทยาลัยที่สภาการพยาบาลกำหนดดั่งเอกสารแนบท้าย

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙

วิจิตร ศรีสุพรรณ

นายกสภาการพยาบาล

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓ ตอนที่ ๑๑๘ ง วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

หลักเกณฑ์อัตรากำลังพยาบาลขั้นต่ำ สำหรับหน่วยบริการโรงพยาบาลระดับมหาวิทยาลัย

1. ใช้อัตราส่วนพยาบาลวิชาชีพ : ผู้ป่วย

ประเภท	อัตราส่วนพยาบาลวิชาชีพ : ผู้ป่วย
ผู้ป่วยนอก	1 : 50 1 : 30 (พยาบาลเวชปฏิบัติ : ผู้ป่วย)
อุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน Emergency Urgency	1 : 5 1 : 10
หอผู้ป่วยสามัญ กุมารเวชกรรม	1 : 4
Nursery	1 : 6
สูติกรรม (แม่และเด็ก)	1 : 6
นรีเวชกรรมทั่วไป	1 : 6
เคมีบำบัด	1 : 3
อายุรกรรม	1 : 4
ศัลยกรรม/ศัลยกรรมกระดูก	1 : 4
ศัลยกรรมอุบัติเหตุ	1 : 3
ศัลยกรรมประสาท	1 : 4
จิตเวช	1 : 3
จิตเวชเด็ก	1 : 2.5
หน่วยบำบัดเฉพาะ One day service Acute Hemodialysis	1 : 2 1 : 1
ห้องผ่าตัด (1 ทีม)	2.5 : 1
พยาบาลวิสัญญี	2 : 1
หอผู้ป่วยพิเศษ	1 : 4
sub ICU	1 : 1.5
หอผู้ป่วยหนัก (ผู้ใหญ่)	1 : 1
ห้องสังเกตอาการ (Recovery Room)	1 : 1
หอผู้ป่วยหนักโรคหัวใจ (ผู้ใหญ่) - อายุรศาสตร์ - ศัลยศาสตร์	1 : 1 1.5 : 1
หอผู้ป่วยหนัก (เด็ก)	1 : 1
NICU	1 : 1
ห้องคลอด	2 : 1

2. ใช้อัตราส่วนพยาบาลวิชาชีพ : ผู้ช่วยพยาบาล เป็น 1.5 - 2 : 1